Tweede Kamer der Staten-Generaal
T.a.v. Vaste Commissie voor Justitie en Veiligheid
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
Postbus 778
2300 AT Leiden

Leiden, 19 augustus 2025

Betreft: NJCM steunt wetsvoorstel strafbaarstelling conversiehandelingen

Geachte Kamerleden,

Het wetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met het strafbaar stellen van handelingen gericht op het veranderen of onderdrukken van de seksuele gerichtheid, genderidentiteit of genderexpressie (Wet strafbaarstelling conversiehandelingen) moet kwetsbare slachtoffers beschermen.[1] Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) schaart zich achter de Wet strafbaarstelling conversiehandelingen en roept u daarom op om vóór het wetsvoorstel te stemmen.

Al geruime tijd bestaat in zowel het binnen- als buitenland de wens om op te treden tegen conversiehandelingen. Dergelijke handelingen hebben tot doel om iemands seksuele gerichtheid of genderidentiteit te veranderen tot de heersende norm. In de meeste gevallen gaat het om verandering van homo- naar heteroseksualiteit. Conversiehandelingen staan daarom ook wel bekend als "homogenezingstherapie". In Nederland (en daarbuiten) komen verschillende vormen van conversiehandelingen voor, voornamelijk bij kwetsbare jongeren die opgroeien in een religieuze omgeving met strenge normen over seksuele gerichtheid en genderidentiteit.[2]

Er bestaat brede consensus over de morele verwerpelijkheid van conversiehandelingen. Nooit is wetenschappelijk aangetoond dat conversiehandelingen effectief zijn, terwijl de negatieve gevolgen groot kunnen zijn.[3] Denk aan risico's zoals angst- en schuldgevoelens, depressie, paniekaanvallen, zelfhaat, sociale isolatie of zelfs zelfmoordgedachten.[4] Mede gelet op de zeer schadelijke gevolgen die kunnen intreden bij conversiehandelingen, dienden de leden Paulusma, Becker, Westerveld, Van Nispen en Kostić op 5 augustus 2022 een wetsvoorstel in om het verschijnsel strafbaar te stellen. In deze brief besteedt het NJCM allereerst aandacht aan de inhoud van het wetsvoorstel (hoofdstuk 1).

[1] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 178, nr. 6, p. 2-3.
[2] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 178, nr. 6, p. 2.
[3] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 178, nr. 6, p. 2.
[4] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 178, nr. 6, p. 9. Vanwege de verhoogde kans op suïcide steunt ook Stichting 113 Zelfmoordpreventie het wetsvoorstel.

Vervolgens licht het NJCM uitgebreider toe waarom het dit wetsvoorstel vanuit mensenrechtelijk perspectief steunt (hoofdstuk 2). Daarna betoogt het NJCM dat bestaande wetgeving niet altijd toereikend is en een aparte strafbaarstelling nodig is (hoofdstuk 3). Daaropvolgend verheldert het NJCM waarom het alternatief om het verbod op conversiehandelingen onderdeel te maken van de strafbaarstelling van psychisch geweld niet volstaat (hoofdstuk 4). Als laatste concludeert het NJCM dat het van belang is dat u vóór de Wet strafbaarstelling conversiehandelingen stemt (hoofdstuk 5).

1. Het wetsvoorstel

Het voorgestelde artikel 285ba van het Wetboek van Strafrecht stelt twee activiteiten strafbaar. Allereerst gaat het om strafbaarstelling van het daadwerkelijk verrichten van conversiehandelingen (lid 1 en 2). Daarnaast kan ook het enkele aanbieden van conversiehandelingen onder de voorgestelde strafbepaling vallen (lid 3). Het NJCM werkt de strafbaarstelling hierna nader uit voor het verrichten van conversiehandelingen enerzijds (paragraaf 1.1) en het aanbieden van conversiehandelingen anderzijds (paragraaf 1.2).

1.1 Verrichten conversiehandelingen

Hoofdzakelijk ziet de strafbaarstelling op een verbod op het beroepsmatig of in organisatieverband uitvoeren van conversiehandelingen bij minderjarigen en kwetsbare meerderjarigen.[5] Volgens de voorgestelde strafbepaling is degene strafbaar "*die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf dan wel in het verband van een organisatie handelingen verricht die ertoe strekken de seksuele gerichtheid of genderidentiteit van een persoon die de leeftijd van achttien jaren nog niet heeft bereikt te veranderen of te onderdrukken*". Als straf is gekozen voor een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van ten hoogste € 25.750 (lid 1).

Hetzelfde geldt voor degene die het hiervoor omschreven feit begaat ten aanzien van "*een meerderjarige persoon door misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht*" (lid 2).[6] Dergelijk misbruik kan zich in het bijzonder voordoen in situaties waarin sprake is van een functionele afhankelijkheidsrelatie, zoals in een penitentiaire inrichting of zorginstelling. Of van het overwicht misbruik is gemaakt is afhankelijk van de omstandigheden van het geval, waarbij bijvoorbeeld een psychische stoornis van het slachtoffer een rol kan spelen.[7]

Gedragingen in de privésfeer (zoals gesprekken tussen ouders en kinderen) vallen in principe niet onder de strafbaarstelling.[8] Conversiehandelingen zijn handelingen die ertoe strekken de seksuele gerichtheid of genderidentiteit te veranderen of te onderdrukken. Met *veranderen* bedoelen de initiatiefnemers bijvoorbeeld het veranderen van de homoseksuele gerichtheid naar de heteroseksuele of aseksuele gerichtheid of het veranderen van de genderidentiteit naar een identiteit die overeenstemt met het biologische geslacht. *Onderdrukken* is het onderdrukken van gevoelens die uit de seksuele gerichtheid of genderidentiteit voortkomen. Initiatiefnemers noemen als voorbeeld het initiëren van pseudo-psychotherapeutische sessies die beogen die gevoelens te verminderen of het toedienen van libidoremmende medicatie. Ook wijzen initiatiefnemers in het kader van onderdrukken op een poging om bij een transvrouw de vrouwelijke genderidentiteit te onderdrukken, door deze persoon masculien gedrag naar buiten toe te laten vertonen.

[5] *Kamerstukken II* 2023/24, 36 178, nr. 6, p. 3.
[6] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 5, p. 2.
[7] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 34.
[8] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 34.

Veranderen of onderdrukken gaat dus verder dan het enkel afkeuren van een seksuele gerichtheid of genderidentiteit.[9] Dat de verrichte handelingen moeten *strekken* tot verandering of onderdrukking, betekent dat de dader moet beseffen dat zijn handelingen noodzakelijk (en dus door hem gewild) dat doel hebben. Het moet dus daadwerkelijk de bedoeling zijn geweest van de dader, maar dat betekent niet dat het beoogde gevolg daadwerkelijk moet intreden.[10]

Uit de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel volgt verder dat de conversiehandelingen van voldoende gewicht moeten zijn. Bij de beoordeling hiervan zijn de aard, duur, frequentie en intensiteit van de handelingen van betekenis. Ook spelen de omstandigheden waaronder de handelingen plaatsvonden een rol. Als voorbeeld levert het eenmalig toedienen van elektroshocks naar zijn aard een conversiehandeling van voldoende gewicht op. Dat geldt niet voor een incidenteel pastoraal of psychotherapeutisch getint gesprek over het omgaan met de seksuele gerichtheid of genderidentiteit. Dergelijke psychische inwerkingen zullen volgens de initiatiefnemers pas van voldoende gewicht zijn als in een (informele) zorg-of behandelsetting over een zekere periode en met een hoge mate van intensiteit druk wordt uitgeoefend op het slachtoffers om diens seksuele gerichtheid of genderidentiteit te veranderen of onderdrukken.[11] Verantwoorde medische beroepsuitoefening leidt in ieder geval niet tot strafrechtelijke aansprakelijkheid.[12]

1.2 Aanbieden conversiehandelingen

Naast de strafbaarstelling van conversiehandelingen zelf, stelt het voorgestelde artikel 285ba lid 3 van het Wetboek van Strafrecht het aanbieden van conversiehandelingen strafbaar. Enerzijds behelst de strafbaarstelling het openbaar aanbieden van dergelijke diensten aan eenieder (lid 3 sub a). Anderzijds wordt het strafbaar gesteld om rechtstreeks dergelijke diensten aan te bieden aan minderjarigen (lid 3 sub b).[13] Met de strafbaarstelling van aanbieders willen de initiatiefnemers voorkomen dat er een maatschappelijk klimaat ontstaat waarin het verschijnsel van conversiehandelingen zich verder kan ontwikkelen.[14] Het aanbieden moet blijken uit een daartoe strekkende actieve gedraging. Het moet gaan om een schriftelijke of mondelinge uiting, maar niet is vereist dat een ander ook echt gebruikmaakt van de aangeboden diensten.[15] Openlijk aanbieden (lid 3 sub a) betreft het aanbieden tegenover een bredere kring van personen, bijvoorbeeld via advertenties of wervende boodschappen op televisie of radio. Verder denken de initiatiefnemers aan het plakken van posters of het (buiten de openbare ruimte) aanbieden van conversiehandelingen in de uitoefening van een functie binnen een geloofsgemeenschap aan een bredere kring van personen. Wat niet onder een openlijk aanbod valt, is het aanbieden van conversiehandelingen aan een specifiek persoon binnen een één-op-één context of in besloten groepsverband.[16] Dat valt wel onder rechtstreeks aanbieden (lid 3 sub b). Rechtstreeks aanbieden betreft het doen van een aanbod tot het verrichten van conversiehandelingen dat direct en specifiek is gedaan tegenover een minderjarige of een in omvang beperkte kring van minderjarigen. Het gaat om een persoonlijke benadering, bijvoorbeeld in een whatsapp-groep met minderjarige deelnemers.[17]

---

[9] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 18-19.
[10] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 32-33. Vgl. HR 26 september 2017, ECLI:NL:HR:2017:2390, r.o. 3.6.2.
[11] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 33.
[12] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 20 en 35.
[13] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 5, p. 2.
[14] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 5, p. 36.
[15] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 5, p. 35.
[16] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 5, p. 36.
[17] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 5, p. 35.

2. Wenselijkheid strafbaarstelling vanuit mensenrechtelijk perspectief

De initiatiefnemers beogen conversiehandelingen strafbaar te stellen om kwetsbare slachtoffers te beschermen tegen de schadelijke gevolgen daarvan. Hiermee worden de slachtoffers beschermd tegen inbreuken op hun grondrechten. Met de strafbaarstelling kan namelijk een signaal uitgaan dat conversiehandelingen ongewenst zijn.[18] Aan de andere kant hebben vrijwillige deelnemers en aanbieders van conversiehandelingen rechten en vrijheden die met de strafbaarstelling kunnen worden beperkt.[19] Het wetsvoorstel raakt de grondrechten van verschillende partijen. In haar advies bij de eerste versie van de toelichting bij het wetsvoorstel schreef de Afdeling advisering Raad van State (de Afdeling) dat de initiatiefnemers nog onvoldoende aandacht besteedden aan enkele grondrechten.[20] Initiatiefnemers hebben daarom in een gewijzigde memorie van toelichting een nadere uitleg gegeven.[21] Het NJCM besteedt hierna – mede aan de hand van de gewijzigde memorie – aandacht aan de grondrechten van slachtoffers (paragraaf 2.1), vrijwillige deelnemers (paragraaf 2.2) en verrichters/aanbieders (paragraaf 2.3). Aan de hand hiervan concludeert het NJCM dat strafbaarstelling vanuit mensenrechtelijk perspectief wenselijk is (paragraaf 2.4).

2.1 Grondrechten slachtoffers

Iedereen heeft het recht om de seksuele gerichtheid of genderidentiteit ongestoord te beleven. Conversiehandelingen kunnen deze persoonskenmerken niet wijzigen. Een poging daartoe kan zeer schadelijk zijn voor degene die de behandeling ondergaat. Bovendien impliceren conversiehandelingen dat er iets mis is met LHBTIQ+ personen en deze problematisering zou voor hen kunnen zorgen voor een onveilig klimaat.[22] Conversiebehandelingen belemmeren de acceptatie van verschillende seksuele gerichtheden en genderidentiteiten en hebben daarmee een discriminatoir karakter. Dat bevestigen ook het VN-Mensenrechtencomité, het Committee on the Elimination of Discrimination against Women en de door de VN-Mensenrechtenraad aangewezen Independent Expert on Protection against violence and discrimination based on sexual orientation and gender identity. Niet voor niets hebben deze instituties en het Europees Parlement opgeroepen om conversiehandelingen te verbieden.[23] Een specifieke strafbaarstelling zou in het licht van het verbod op discriminatie zoals neergelegd in artikel 1 Grondwet en artikel 14 Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) zeer wenselijk zijn.

Daarnaast bestaat bij conversiehandelingen een reëel risico op schending van het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (artikel 10 Grondwet en artikel 8 EVRM). Fysiek ingrijpende conversiehandelingen kunnen bovendien het recht op lichamelijke integriteit aantasten (artikel 11 Grondwet).[24] Voor minderjarigen, waar het wetsvoorstel grotendeels op ziet, zijn de potentiële grondrechtschendingen extra ernstig. Het belang van het kind dient altijd voorop te staan (artikel 3 lid 1 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)). Meer specifiek volgt uit artikel 19 IVRK dat verdragsstaten alle passende maatregelen moeten nemen om het kind te beschermen tegen "*alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft*".

[18] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 4, p. 1.
[19] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 4, p. 18-19.
[20] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 4, p. 2.
[21] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6.
[22] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 11.
[23] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 11.
[24] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 13.

Bovendien mag geen enkel kind worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven (artikel 16 IVRK). Verder noemen initiatiefnemers nog de bescherming van kinderen tegen mentaal geweld (General Comment 13 IVRK), het recht op gezondheid (artikel 24 IVRK), het verbod van foltering (artikel 37 IVRK) en het recht op ontwikkeling (artikel 6 IVRK).[25] Het grote belang van bescherming van minderjarigen en kwetsbare meerderjarigen tegen conversiehandelingen staat vanwege het voorgaande vast.[26]

2.2 Grondrechten vrijwillige deelnemers

Naast potentiële slachtoffers zijn er ook mensen die (in meer of mindere mate) vrijwillig deelnemen aan conversiehandelingen. De strafbaarstelling kan hun recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer beperken (artikel 10 Grondwet en artikel 8 EVRM). Als mensen met een religieus motief deelnemen aan conversiehandelingen, kan dit bovendien vallen onder de vrijheid van godsdienst (artikel 6 Grondwet en artikel 9 EVRM).[27] Bij conversiehandelingen op scholen kan de strafbaarstelling leiden tot een beperking van de vrijheid van onderwijs (artikel 23 Grondwet).[28] Als laatste wijzen initiatiefnemers op een mogelijke beperking van de verantwoordelijkheid van ouders voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind (artikel 18 IVRK).[29]

Vanwege de vergaande inbreuk die conversiehandelingen kunnen hebben op het recht op de persoonlijke levenssfeer van slachtoffers die niet vrijwillig deelnemen, meent het NJCM net als de initiatiefnemers dat een beperking van de grondrechten van al dan niet gelovige vrijwillige deelnemers gerechtvaardigd is.[30] Daarbij speelt een belangrijke rol dat de strafbaarstelling ziet op een beperkte groep mensen en zich niet uitstrekt tot vrijwillige meerderjarige deelnemers die niet geschaard kunnen worden onder het criterium “misbruik van uit feitelijke omstandigheden voortvloeiend overwicht” gericht op kwetsbare meerderjarigen. Voor de minderjarigen of kwetsbare deelnemers die zelf besluiten om deel te nemen aan conversiehandelingen betwijfelt het NJCM, net als de Afdeling, in hoeverre daadwerkelijk sprake is van vrijwilligheid. De vrije wilsvorming kan onder druk komen te staan door invloed van buitenaf, bijvoorbeeld door een omgeving waarin LHBTIQ+ personen worden veroordeeld en buitengesloten.[31] Verder is de inbreuk op de godsdienstvrijheid beperkt. De strafbaarstelling is niet specifiek gericht op godsdienst of levensovertuiging. Bovendien wordt het met de strafbaarstelling niet per definitie moeilijker om een geloof te belijden en te praktiseren.[32] Zo betreft de strafbaarstelling slechts een zeer specifiek verschijnsel en valt de privésfeer buiten de strafbaarstelling.
Ook de vrijheid van onderwijs maakt volgens het NJCM niet dat moet worden afgezien van strafbaarstelling van conversiehandelingen. De mogelijkheid tot het volgen van onderwijs wordt niet in het bijzonder geraakt door de strafbaarstelling. In de beperkte gevallen dat sprake kan zijn van een inbreuk op de vrijheid van onderwijs, meent het NJCM dat andere belangen prevaleren. Denk aan de sociale en psychische veiligheid van leerlingen, waarvoor onderwijsinstellingen een zorgplicht hebben. Scholen hebben bovendien een plicht om leerlingen gelijk te behandelen.[33]

---

[25] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 14-15.
[26] Vgl. L. Postma, 'De aanpak van conversiehandelingen: meerwaarde van een aparte strafbaarstelling?', *NTS* 2023/38, p. 132-141, p. 136.
[27] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 11.
[28] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 12.
[29] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 15.
[30] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 11.
[31] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 4, p. 7.
[32] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 14.
[33] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 12.

Voor de vrijheid van opvoeding geldt als laatste dat een inbreuk daarop gerechtvaardigd is als hiermee schadelijke conversiehandelingen worden voorkomen.[34] Bovendien beperkt de strafbaarstelling op geen enkele manier de vrijheid van opvoeding in de privésfeer.[35]

2.3 Grondrechten verrichters/aanbieders

Als laatste spelen de grondrechten van verrichters of aanbieders van conversiehandelingen een rol bij de strafbaarstelling. Zij kunnen bijvoorbeeld worden beperkt in hun recht op vrijheid van meningsuiting (artikel 10 EVRM) en eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer (artikel 8 EVRM) als zij hun diensten niet vrijelijk kunnen verrichten of aanbieden.[36] Het NJCM is van mening dat het gaat om beperkte inbreuken op deze vrijheden. Voor verrichters is daarbij relevant dat het afkeuren van de seksuele gerichtheid of genderidentiteit en het voeren van een gesprek daarover mogelijk blijft. De strafbaarstelling ziet enkel op het uitvoeren van conversiehandelingen met de intentie om persoonskenmerken van een ander te veranderen of onderdrukken.[37] Bovendien valt de privésfeer buiten de strafbaarstelling, zoals al eerder opgemerkt. Voor aanbieders blijft het mogelijk om conversiehandelingen rechtstreeks aan te bieden aan meerderjarigen. De initiatiefnemers zijn op die manier tegemoetgekomen aan kritiek van de Afdeling op het totaalverbod op het aanbieden van conversiehandelingen, omdat dat in de weg zou kunnen staan aan vrijwillige deelneming door meerderjarigen.[38] Uiteindelijk is het NJCM het met de initiatiefnemers eens dat een beperkte inbreuk op de hiervoor genoemde grondrechten van verrichters of aanbieders gerechtvaardigd is om slachtoffers te beschermen tegen conversiehandelingen.

De initiatiefnemers gaan verder in op de vrijheid van godsdienst van verrichters en aanbieders (artikel 6 Grondwet en artikel 9 EVRM). Dit grondrecht kan relevant zijn bij conversiehandelingen in een religieuze context. Hiervoor geldt volgens het NJCM – net als bij de vrijheid van godsdienst van vrijwillige deelnemers – dat de grondrechten van minderjarige slachtoffers of kwetsbare meerderjarigen prevaleren. De negatieve gevolgen zijn voor hen vele malen groter dan een beperkte inbreuk op de vrijheid van godsdienst voor verrichters of aanbieders. Bovendien kunnen verrichters nog altijd conversiehandelingen verrichten bij vrijwillige meerderjarige deelnemers.[39] Voor aanbieders geldt dat zij hun diensten nog wel rechtstreeks kunnen aanbieden aan meerderjarigen. De potentiële inbreuken op de grondrechten van verrichters of aanbieders wegen niet zo zwaar dat strafbaarstelling onwenselijk is.

2.4 Tussenconclusie

Het NJCM stelt zich kort gezegd op het standpunt dat de beperkte inbreuken op de grondrechten van vrijwillige deelnemers en verrichters of aanbieders van conversiehandelingen niet dusdanig zijn dat van strafbaarstelling moet worden afgezien. Minderjarigen en kwetsbare meerderjarigen moeten worden beschermd tegen schadelijke conversiehandelingen. De initiatiefnemers hebben het voorgaande volgens het NJCM − mede naar aanleiding van het advies van de Afdeling − voldoende gemotiveerd in de gewijzigde memorie van toelichting bij het wetsvoorstel.

[34] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 15.
[35] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 12.
[36] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 14.
[37] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 12.
[38] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 21.
[39] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 13.

3. Bestaande strafbepalingen zijn onvoldoende

Binnen de politiek klinkt het geluid dat het wetsvoorstel overbodig zou zijn, omdat conversiehandelingen al op grond van bestaande wetgeving kunnen worden vervolgd. Zo zouden strafbepalingen als mishandeling, vrijheidsberoving, bedreiging en dwang, passend zijn om conversiehandelingen te vervolgen. Dit zijn delicten die zich kunnen voordoen binnen de conversiehandelingen, maar de strafbaarheid van het uitvoeren van de handelingen zelf, of het aanzetten tot het ondergaan daarvan, is daarmee niet altijd een gegeven.[40]

Hieronder zet het NJCM uiteen waarom de bestaande strafbepalingen onvoldoende zijn om alle vormen van conversiehandelingen, zoals bedoeld in het wetsvoorstel, te kunnen vervolgen. Daarvoor wordt mede gekeken naar een rapport van de Open Universiteit en Avans Hogeschool van 6 april 2022.[41] Het rapport geeft duidelijk weer hoe de huidige strafbepalingen zich verhouden tot bescherming van de mentale gezondheid en de geestelijke integriteit. Dit laatste is een belangrijk onderwerp binnen de strafbaarstelling van conversiehandelingen. In het bijzonder is gekeken naar een artikel van Postma die uitvoerig uiteen heeft gezet wat de meerwaarde is van een aparte strafbaarstelling in vergelijking met de al bestaande strafwetgeving.[42] Concluderend bepleit het NJCM waarom een aparte, expliciete strafbaarstelling, gelet op het voorgaande, meerwaarde biedt.

3.1 Mishandeling (artikel 300 Sr)

In artikel 300 Sr staat de bescherming van het lichaam centraal. De Hoge Raad heeft bepaald dat in drie situaties gesproken kan worden van mishandeling, namelijk wanneer dit leidt tot: (i) lichamelijk letsel en pijn, (ii) min of meer hevige onlust veroorzakende gewaarwordingen in of aan het lichaam, of (iii) benadeling van de gezondheid.[43] In deze beschrijving van mishandeling door de Hoge Raad lijkt niet veel ruimte te zijn voor vervolging vanwege het teweegbrengen van geestelijk letsel of pijn. De term “benadeling van de gezondheid” zou enige ruimte kunnen bieden om ook de mentale schade die door conversiehandelingen kan ontstaan onder mishandeling te laten vallen, maar ook hiervoor moet in principe sprake zijn van een verslechtering van de *lichamelijke* gesteldheid.[44]

Wat betreft het vervolgen van verrichters of aanbieders van conversiehandelingen zou mishandeling toereikend kunnen zijn in gevallen van bijvoorbeeld shocktherapie of het toedienen van libido verlagende medicijnen. Maar het toepassen van continue psychische druk, dat ernstige gevolgen voor de mentale gezondheid of de geestelijke integriteit kan opleveren, valt in beginsel niet onder de reikwijdte van artikel 300 Sr. Niet alle conversiehandelingen zullen daarom voldoen aan de voorwaarden van artikel 300 Sr. De strafbepaling is gelet op voorgaande dan ook niet toereikend.

3.2 Wederrechtelijke vrijheidsberoving (artikel 282 Sr)

De strafbaarstelling van wederrechtelijke vrijheidsberoving heeft net als mishandeling betrekking op het lichaam en niet zozeer op de geest. Het gaat om een beperking van de vrijheid van beweging.[45]

---

[40] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 3, p. 20.
[41] J. Janssen, W. Dreissen & K. Juncker, *Naar een aparte strafbaarstelling van psychisch geweld?* (rapport Expertisecentrum Veiligheid Avans Hogeschool) 2022.
[42] L. Postma, 'De aanpak van conversiehandelingen: meerwaarde van een aparte strafbaarstelling?', *NTS* 2023/38.
[43] Zie bijv. HR 13 juni 2017, ECLI:HR:2017:1077.
[44] HR 2 september 2014, ECLI:NL:PHR:2014:1888, onder 13-16.
[45] A.J. Machielse, ‘art. 282, aant. 1’, in: J.W. Fokkens, E.J. Hofstee & A.J.M. Machielse (red.), *Wetboek van Strafrecht - Noyon, Langemeijer, Remmelink*, Deventer: Wolters Kluwer.

Het aantasten van de wilsvrijheid, door bijvoorbeeld psychische druk, valt alleen onder artikel 282 Sr als die dwang resulteert in de onmiddellijke onmogelijkheid zich vrij te verplaatsen.[46] Die situatie doet zich bij conversiehandelingen over het algemeen niet voor. Bij conversiehandelingen zal het vaker gaan over het gevoelsmatig niet kunnen verlaten van de handelingen, in plaats van een onmogelijkheid daartoe.[47] Dit wordt doorgaans niet beschermd door artikel 282 Sr. Net als bij mishandeling vallen bepaalde conversiehandelingen dus in uitzonderlijke gevallen onder wederrechtelijke vrijheidsberoving. Het overgrote deel van de conversiehandelingen, waaronder vormen met uitoefening van hevige psychische druk, vallen daar in principe echter niet onder.

3.3 Bedreiging (artikel 285 Sr)

Van bedreiging is sprake als iemand door intimidatie in de keuze- en handelingsvrijheid wordt beperkt. De strafbepaling omtrent bedreiging beoogt de vrije wilsvorming te beschermen en zou daarmee passend kunnen zijn voor de vervolging van conversiehandelingen. Voor artikel 285 Sr is echter ook vereist dat wordt gedreigd met specifiek ernstige delicten.[48] Denk daarbij aan bedreiging met verkrachting of bedreiging met misdrijven tegen het leven gericht. Bij conversiehandelingen is een bepaalde mate van dreiging aan de orde, zoals de dreiging dat het slachtoffer door de gemeenschap wordt verstoten of een afwijzing door God. Dat kan een inbreuk op de persoonlijke wilsvrijheid vormen, maar het betreft over het algemeen geen dreiging met strafbare feiten. Omdat artikel 285 Sr enkel bij specifieke bedreigingen kan leiden tot strafrechtelijke vervolging, is de bepaling niet toereikend om alle vormen van conversiehandelingen aan te pakken.

3.4 Dwang (artikel 284 Sr)

Om van dwang te kunnen spreken moet aan de kant van de gedwongen persoon onvrijwilligheid bestaan. Ook moet sprake zijn van onvermijdbaarheid. Hiervoor moet gekeken worden of het slachtoffer weerstand kon bieden aan de opgelegde dwang. In artikel 284 Sr gaat het dus niet alleen om fysieke druk, maar ook om een vorm van psychische druk die wordt uitgeoefend. Vormen die door de rechtspraak als dwang worden aangenomen zijn bijvoorbeeld: het gebruiken van gebiedende taal, het aanwenden van gezag of overwicht, of het stevig vastpakken.[49] Ook in de memorie van toelichting worden voorbeelden aangehaald uit de rechtspraak waarin psychische druk dwang kan opleveren zoals bijvoorbeeld het inspelen op godsdienstige devotie.[50] Wat tevens een dreiging kan vormen is afwijzing van familie of de geloofsgemeenschap en de angst van een slachtoffer zelf omdat in zijn/haar omgeving negatief wordt gesproken over homoseksualiteit.

---

[46] J. Janssen, W. Dreissen & K. Juncker, *Naar een aparte strafbaarstelling van psychisch geweld?* (rapport Expertisecentrum Veiligheid Avans Hogeschool) 2022, p. 32. Bijvoorbeeld wanneer de verdachte opzettelijk de indruk vestigt dat het slachtoffer onmiddellijk zal worden neergeschoten, wanneer deze het perceel verlaat. P.P.J. van der Meij, 'commentaar op art. 282 Sr' in: C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J. Dubelaar (red.), *T&C Strafrecht,* Deventer: Wolters Kluwer 2024; met verwijzing naar HR 15 mei 1990, NJ 1990/668.

[47] L. Postma, 'De aanpak van conversiehandelingen: meerwaarde van een aparte strafbaarstelling?', *NTS* 2023/38, p. 132-141, p. 139.

[48] J. Janssen, W. Dreissen & K. Juncker, *Naar een aparte strafbaarstelling van psychisch geweld?* (rapport Expertisecentrum Veiligheid Avans Hogeschool) 2022, p. 30.

[49] J. Janssen, W. Dreissen & K. Juncker, *Naar een aparte strafbaarstelling van psychisch geweld?* (rapport Expertisecentrum Veiligheid Avans Hogeschool) 2022, p. 33-34.

[50] *Kamerstukken* II 2023/24, 36178, nr. 6, p. 26.

Het is echter nog maar de vraag of in voorgaande gevallen de *dwang* concreet kan worden bewezen.[51] Bovendien zijn het niet altijd de professionals, die conversiehandelingen verrichten, die dwang toepassen. Bij conversiehandelingen kunnen het namelijk ook ouders of vertegenwoordigers zijn van de geloofsgemeenschap die hun gezag inzetten om iemand conversiehandelingen te laten ondergaan. Het is daarom moeilijk om professionals, die de conversiehandelingen verrichten, strafrechtelijk te vervolgen voor *dwang.* Artikel 284 Sr biedt hiervoor onvoldoende mogelijkheden. Het wetsvoorstel maakt het expliciet mogelijk dat de professionals die de conversietherapie verrichten of aanbieden ook strafrechtelijk kunnen worden vervolgd zonder dat sprake is van dwang.[52]

3.5 Meerwaarde van een aparte, expliciete strafbaarstelling

Naast het feit dat bestaande strafbepalingen niet toereikend zijn, doet een aparte, expliciete strafbaarstelling volgens het NJCM recht aan de specifieke problematiek die speelt rondom het aanbieden en uitvoeren van conversiehandelingen in Nederland. Een aparte strafbaarstelling is normerend en kan (betere) bescherming bieden aan de slachtoffers van conversiehandelingen.[53] Dat de strafwet meerdere overlappende strafbaarstellingen kent zoals hiervoor is besproken, kan bijdragen aan de flexibiliteit en doelmatigheid van het strafrechtelijk systeem, doordat er meerdere opties zijn bij vervolging en er geen leemte bestaat waarbinnen mogelijk strafwaardig gedrag valt.[54] Voorts kan een expliciete strafbaarstelling bijdragen aan meer *fair labelling* door strafwaardig gedrag onder een passende strafbaarstelling te scharen. Hiermee worden daders gestraft evenredig aan de door hen gepleegde feiten en wordt een passende kwalificatie gegeven aan hetgeen slachtoffers is aangedaan.[55]

Daarnaast geeft een expliciete strafbaarstelling een normatief signaal af aan onder andere instituties (zoals religieuze gemeenschappen, zorginstellingen of scholen) die de conversiehandelingen normaliseren en dergelijke praktijken (nog) tolereren.[56] Nu conversiehandelingen grotendeels in georganiseerd verband plaatsvinden, heeft het NJCM tezamen met de initiatiefnemers goede hoop dat de organisaties die deze handelingen aanbieden (en uitvoeren) door een strafbaarstelling zullen stoppen met hun activiteiten.[57] Van de normstelling met specifieke strafbaarstelling kan bovendien een preventieve werking uitgaan, bijvoorbeeld bij een deel van deze (potentiële) aanbieders.[58]
Tot slot kan de strafbaarstelling van conversiehandelingen de al bestaande discriminatiewetgeving verder ontwikkelen. Onder de term ‘geslacht’ zoals opgenomen in het discriminatieverbod van artikel 1 van de Grondwet wordt mede begrepen genderidentiteit en genderexpressie.[59]

---

[51] L. Postma, 'De aanpak van conversiehandelingen: meerwaarde van een aparte strafbaarstelling?', *NTS* 2023/38, p. 132-141, p. 138; *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 25.
[52] L. Postma, 'De aanpak van conversiehandelingen: meerwaarde van een aparte strafbaarstelling?', *NTS* 2023/38, p. 132-141, p. 138
[53] *Kamerstukken II* 2021/22, 36178, nr. 3, p. 8.
[54] J. de Hullu, P.H.P.H.M.C. van Kempen, ‘IX.4 Het openbaar ministerie - systeembewaking, fair labelling en opportuniteitstoetsing’ in De Hullu & Van Kempen (red.), *Materieel Strafrecht* (Deventer: Wolters Kluwer 2024).
[55] Zie bijvoorbeeld S.M.A. Lestrade, *De strafbaarstelling van arbeidsuitbuiting in Nederland. Een toetsing op basis van internationale mensenrechten, internationale en Europese anti-mensenhandelregelgeving en de grondslagen van het strafrecht (Staat en Recht nr. 39)* (diss. Nijmegen), Deventer: Wolters Kluwer 2018; met verwijzing naar J. Chalmers en F. Leverick, ‘Fair Labelling in Criminal Law’ (2008) *Modern Law Review*, *71*(2), 217-246; A. Ashworth, *Principles of Criminal Law,* Oxford: OUP 2009.
[56] *Kamerstukken II*, 2023/24, 36178, nr. 10, p. 11-12.
[57] *Kamerstukken II*, 2023/24, 36178, nr. 10, p. 6.
[58] *Kamerstukken II*, 2023/24, 36178, nr. 10, p. 35.
[59] *Kamerstukken II* 2021/22, 35741, nr. 7; Wet verduidelijking rechtspositie transgender personen en intersekse personen, Wet van 30 augustus 2019, *Stb.* 2019, 302. De term dient eenduidig te worden geïnterpreteerd met artikel 1 lid 2 van de Algemene wet gelijke behandeling.

Hoewel deze uitleg van de grondwetsbepaling is erkend door de wetgever en een reflectie vormt van de in de maatschappij geldende normen, worden genderidentiteit en genderexpressie niet expliciet genoemd in het discriminatieverbod. Een expliciete strafbaarstelling van conversiehandelingen, gericht op onder andere genderidentiteit, kan deze geldende normen verduidelijken en daarmee de discriminatiewetgeving verder aanscherpen.

3.6 Tussenconclusie

Het NJCM stelt zich op het standpunt dat de bestaande strafbepalingen van mishandeling, vrijheidsberoving, bedreiging en dwang onvoldoende zijn om slachtoffers te beschermen tegen conversiehandelingen. Alhoewel bestaande strafbepalingen bij bepaalde vormen van conversiehandelingen tot vervolging kunnen leiden, bieden deze lang niet in alle gevallen bescherming. Zo wordt door de huidige strafbepalingen onvoldoende bescherming geboden tegen de ernstige effecten van conversiehandelingen op de mentale gezondheid. De strafbaarstelling van *dwang* beschermt weliswaar tegen psychische druk, maar de reikwijdte daarvan is onvoldoende voor het hele verschijnsel van conversiehandelingen. Kortom, niet de volledige omvang van de casuïstiek met betrekking tot de conversiehandelingen valt onder de huidige strafwet.[60] Daarmee is de noodzaak gegeven om de huidige strafwet aan te vullen met de voorgestelde strafbaarstelling. Het NJCM wil daarbij benadrukken dat de huidige strafbepalingen onvoldoende recht doen aan de ernst van de conversiehandelingen. Het apart, expliciet strafbaar stellen van conversiehandelingen heeft een absolute meerwaarde.

4. Wetsvoorstel psychisch geweld afwachten volstaat niet

Op 16 oktober 2024 kondigde (inmiddels demissionair) staatssecretaris van Justitie en Veiligheid Coenradie haar voornemen aan om psychisch geweld zelfstandig strafbaar te stellen.[61] Later gaf Coenradie aan dat zij de Tweede Kamer in de zomer van 2025 nader wilde informeren over de contouren van dit wetsvoorstel.[62] Tot op heden zijn deze contouren nog niet bij het NJCM bekend.

Desondanks werd tijdens het debat van 19 februari 2025 over de Wet strafbaarstelling conversiehandelingen door verschillende Kamerleden al de mogelijkheid opgeworpen om het verbod op conversiehandelingen onderdeel te maken van de voorgenomen strafbaarstelling van psychisch geweld. Zo stelde Kamerlid Six Dijkstra (NSC) dat het een "elegantere oplossing" is om de strafbaarstelling van conversiehandelingen te vatten onder het aankomend wetsvoorstel strafbaarstelling psychisch geweld. Dit lijkt Six Dijkstra beter dan het in het leven roepen van een aparte strafbaarstelling.[63] Kamerlid Boswijk (CDA) sloot zich daarbij aan en zei het volgende: "*De wet is conceptueel onduidelijk, juridisch problematisch en moeilijk handhaafbaar. Daarom komen we samen met het NSC met een eigen voorstel, namelijk om het verbod op conversietherapie onderdeel te maken van de strafbaarstelling van psychisch geweld, die op dit moment in voorbereiding is bij de staatssecretaris*".[64]

---

[60] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 23-28. Tot dezelfde conclusie komt Postma, zie: L. Postma, 'De aanpak van conversiehandelingen: meerwaarde van een aparte strafbaarstelling?', *NTS* 2023/38, p. 132-141.
[61] *Kamerstukken II* 2024/25, 34843, nr. 115, p. 18.
[62] Kamerstukken II 2024/25, Aanhangsel van de Handelingen 1821, p. 2. Zie ook: Toezegging bij Zeden en (on)veiligheid van vrouwen, TZ202410-217.
[63] Debat van 19 februari 2025 TK 56, 56-11-8.
[64] Debat van 19 februari 2025 TK 56, 56-11-15.

Het NJCM is het met het CDA en NSC oneens. De aparte, expliciete strafbaarstelling van psychisch geweld ontbreekt op dit moment nog in Nederland.[65] Aan een dergelijke strafbaarstelling wordt, zoals eerder vermeld, nog gewerkt.[66] De focus lijkt te liggen op het strafbaar stellen van psychisch geweld binnen intieme relaties en het beschermen van slachtoffers tegen structurele, niet-fysieke vormen van controle en onderdrukking zoals dwingende controle (*coercive control*) en intieme terreur.[67] Gelet op hetgeen Kamerleden Six Dijkstra en Boswijk stellen *lijkt* het voor de hand liggend om de strafbaarstelling van conversiehandelingen onder te brengen in de voorgenomen strafbaarstelling van psychisch geweld. Het NJCM stelt zich echter op het standpunt dat dit niet wenselijk is en voert daartoe de volgende redenen aan.

4.1 Afwachten kost te veel tijd en uitkomst onzeker

Het NJCM meent dat niet kan worden gewacht op het hiervoor beschreven alternatief om het verbod op conversiehandelingen onderdeel te maken van de voorgenomen strafbaarstelling van psychisch geweld. Op dit moment is het nog onduidelijk of en vooral wanneer psychisch geweld strafbaar zal worden gesteld. De contouren en daarmee ook de invulling van het wetsvoorstel zijn tot op heden nog onduidelijk. In de tussentijd blijft in Nederland de mogelijkheid bestaan om conversiehandelingen aan te bieden en uit te voeren zonder enig handhavend optreden, met alle gevolgen van dien. Het NJCM acht deze situatie onwenselijk en is van mening dat het noodzakelijk is dat er zo snel mogelijk handhavend kan worden opgetreden door de strafbaarstelling van dit gedrag. Bovendien is het nog maar de vraag of het wetsvoorstel psychisch geweld wél de gewenste oplossing zal gaan bieden zoals onder andere Six Dijkstra en Boswijk betogen. In dit wetsvoorstel zal een bepaling moeten worden opgenomen waarin conversiehandelingen worden benoemd. Of dat uiteindelijk gebeurt is zeer onzeker.

4.2 Psychisch geweld en conversiehandelingen apart strafbaar stellen heeft toegevoegde waarde

Tezamen met de initiatiefnemers is het NJCM van mening dat – gelet op de zeer schadelijke gevolgen die conversiehandelingen kunnen hebben – kwetsbare slachtoffers door middel van een aparte, expliciete strafbaarstelling van conversiehandelingen moeten worden beschermd tegen dergelijke handelingen.[68] Deze strafbaarstelling is niet alleen wenselijk vanwege het moreel verwerpelijke karakter van het gedrag, maar ook vanwege de desastreuze gevolgen waartoe dit gedrag kan leiden.[69]

---

[65] Zo schreven (oud) minister voor Rechtsbescherming en de (oud) staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in 2022 een brief waarin zij lieten weten dat psychische mishandeling voldoende zou worden beschermd in al bestaande wettelijke bepalingen. Zij zagen destijds geen noodzaak voor een nieuwe strafbaarstelling, zie: E. Gijselaar, A. Hendriks & M. Samadi, 'De strafbaarstelling van dwingende controle' *NJB* 2025(13), p. 976-984, p. 976; en *Kamerstukken II* 2022/23, 28345, nr. 260, p. 4.

[66] De aanleiding tot het apart strafbaar stellen van psychisch geweld ligt mede in de internationale verplichting voor Nederland die voortvloeit uit art. 33 van Het Verdrag van Istanbul om wetgevende of andere maatregelen te nemen die nodig zijn om te waarborgen dat opzettelijke gedragingen tot het door middel van dwang of bedreiging ernstig beschadigen van de geestelijke integriteit van een ander, strafbaar worden gesteld. Spanje (*Ley Orgánica 1/2004 de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género*), Frankrijk (*Code Pénal, artikel 222-33-2-1*), Ierland (*sectie 38 Domestic Violence Act 2018*) en het Verenigd Koninkrijk (*sectie 76 Serious Crime Act 2015*) die net als Nederland het Verdrag van Istanbul hebben geratificeerd, hebben inmiddels een dergelijke expliciete strafbaarstelling geïmplementeerd.

[67] Zie bijvoorbeeld: E. Gijselaar, A. Hendriks & M. Samadi, 'De strafbaarstelling van dwingende controle' *NJB* 2025(13), p. 976-984, p. 976-977.

[68] *Kamerstukken II* 2021/22, 36178, nr. 3, p. 2.

[69] *Kamerstukken II* 2021/22, 36178, nr. 3, p. 13 en criteria van Cleieren: C.P.M. Cleiren e.a., *Criteria voor strafbaarstelling in een nieuwe dynamiek*, Den Haag: Boom Lemma Uitgevers 2012.

Door het samenvoegen van de strafbaarstellingen kan de situatie ontstaan dat de reikwijdte zodanig wordt opgerekt dat niet meer van eenzelfde norm- en doelstelling kan worden gesproken. Dit zal ten koste gaan van de uitvoerbaarheid van beide strafbaarstellingen. Dit risico kan volgens het NJCM worden weggenomen door de strafbaarstellingen *niet* samen te voegen.

4.3 Psychisch geweld en conversiehandelingen richten zich op een ander soort daders

Verder is er sprake van een verschil in normadressaten ten aanzien van de voorgenomen strafbaarstellingen. Zo ziet de strafbaarstelling van conversiehandelingen mede op personen die beroepsmatig of in organisatieverband conversiehandelingen uitvoeren bij minderjarigen en kwetsbare meerderjarigen.[70] De strafbaarstelling van psychisch geweld zal zich naar verwachting echter meer richten op personen die zich binnen de familiaire kring van het slachtoffer bevinden en/of een bepaalde relatie tot en/of met het slachtoffer hebben, dan wel hebben gehad. Gelet hierop richten beide strafbaarstellingen zich dan ook niet op soortgelijke personen voor wie de in de strafbaarstellingen opgenomen norm(en) moet(en) gaan gelden.

4.4 Bij psychisch geweld moet daadwerkelijk schade zijn geleden

Als laatste ziet de strafbaarstelling van conversiehandelingen in beginsel op het feitelijke gedrag *an sich* en is het daadwerkelijk intreden van schade geen vereiste voor vervolging.[71] Bij de vervolging vanwege psychisch geweld is de schade - net als bij veel andere geweldsdelicten zoals mishandeling - in de meeste gevallen al ontstaan. Die schade wordt pas achteraf gecorrigeerd, wanneer het leed al is geschied en waarbij, voor een succesvolle strafrechtelijke vervolging, de schade naar verwachting aantoonbaar dient te zijn.[72] Het NJCM is van mening dat het, mede gelet op de grotendeels onzichtbare schadelijke gevolgen van de conversiehandelingen, van groot belang is dat al kan worden vervolgd voordat de schade daadwerkelijk is ingetreden/aangetoond. Bovendien is het van belang dat niet alleen het verrichten van conversiehandelingen zelf, maar ook enkel het aanbieden daarvan strafbaar wordt. Dat kan niet onder de verwachte strafbaarstelling van psychisch geweld, omdat het aantonen van schade in dit voorstadium uitgesloten lijkt. Er gaat kortom een wenselijke preventieve werking uit van de strafbaarstelling van conversiehandelingen die met de strafbaarstelling van psychisch geweld naar verwachting niet zal kunnen worden bereikt.

Kort gezegd is het NJCM, gelet op het voorgaande, bij de huidige stand van zaken van mening dat het niet volstaat om het verbod op conversiehandelingen onderdeel te maken van de voorgenomen strafbaarstelling van psychisch geweld. De juridische verschillen tussen de strafbaarstellingen zijn te groot en de uitkomst van het wetgevingstraject omtrent de strafbaarstelling van psychisch geweld is te onzeker. Bovendien is het van groot belang om nú te handelen.

5. Conclusie

Door conversiehandelingen expliciet strafbaar te stellen, geeft de overheid een duidelijk signaal af dat pogingen om de seksuele gerichtheid of genderidentiteit van LHBTIQ+ personen te veranderen of onderdrukken maatschappelijk onaanvaardbaar zijn. Een expliciete strafbaarstelling geeft een duidelijk en helder normatief signaal af en voorziet in een preventieve werking ten aanzien van de aanbieders en uitvoerders van conversiehandelingen.

---

[70] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 3.

[71] *Kamerstukken II* 2023/24, 36178, nr. 6, p. 32-33. Vgl. HR 26 september 2017, ECLI:NL:HR:2017:2390, r.o. 3.6.2.

[72] Gelet op hetgeen uit art. 33 van het Verdrag van Istanbul voortvloeit "*het opzettelijk veroorzaken van ernstige psychische schade"* kan worden afgeleid dat (ernstige) psychische schade zal moeten worden aangetoond als gevolg van de strafrechtelijke gedraging(en). Zie ook: J. Janssen, W. Dreissen & K. Juncker, *Naar een aparte strafbaarstelling van psychisch geweld?* (rapport Expertisecentrum Veiligheid Avans Hogeschool) 2022, p. 7, 18 en 54.

De beperkte inbreuken op de grondrechten van vrijwillige deelnemers en verrichters of aanbieders zijn bij het expliciet strafbaar stellen van deze handelingen niet dusdanig dat van deze strafbaarstelling moet worden afgezien. Het NJCM is van mening dat de minderjarigen en kwetsbare meerderjarigen beschermd moet worden tegen de schadelijke gevolgen van conversiehandelingen. Het bieden van deze bescherming prevaleert boven de (mogelijk) beperkte inbreuk op de grondrechten van voornoemde personen.

Daarnaast zijn de bestaande strafbepalingen onvoldoende om de minderjarigen en kwetsbare meerderjarigen te beschermen. Los daarvan heeft expliciet strafbaar stellen van conversiehandelingen, apart van een mogelijke strafbaarstelling van psychisch geweld, een meerwaarde vanwege de specifieke problematiek die speelt.

De strafbaarstelling van psychisch geweld zal waarschijnlijk gericht zijn op andere slachtoffers en daders. Daarnaast zal het (enkel) aanbieden van conversiehandelingen niet vallen onder een strafbaarstelling van psychisch geweld. Tot slot kan volgens het NJCM, bij de huidige stand van zaken, niet worden gewacht op een eventuele strafbaarstelling van psychisch geweld om conversiehandelingen daarin onder te brengen. De juridische verschillen zijn daarvoor te groot en de uitkomst van het wetgevingstraject omtrent de strafbaarstelling van psychisch geweld is te onzeker. Bovendien wil het NJCM nogmaals benadrukken dat het van groot belang is om nú te handelen.

Gelet op het voorgaande vraagt het NJCM u met klem om het wetsvoorstel aan te nemen en daarmee bij te dragen aan de expliciete strafbaarstelling van gevaarlijke conversiehandelingen.

Mocht u vragen hebben over het bovenstaande, dan beantwoorden wij deze graag. Indien u onze aanbevelingen verder wil verkennen, dan staat het NJCM uiteraard open om daarover van gedachten te wisselen en een toelichting te geven.

Hoogachtend,

Kavita Hira, voorzitter NJCM, en

Tess Castelijn
Tim Hop
Birte Schutte
Isabel van der Steen
Auteurs van de brief